

Улахан убайбыт дьиз кэргэнин дьонун олохторунан киэн туттабыт.

“СӨ тыатын хаһаайыстыбатын бочуоттаах бэтэрээнэ”, Ньурба улуунун бочуоттаах олохтооҕо Сергей Семенович Иванов кэргэнэ Евдокия Максимовна Ивановалыын ыал буолан олорбуттара 55 сылын бу сыл кулун тутар 25 күнүгэр бэлиэтиэхтэрэ.

Евдокия Максимовна үлэ бэтэрээнэ, Октябрьскай нэһилиэк Бочуоттаах олохтооҕо, Саха сиригэр тыатын хаһаайыстыбатын, Ньурба оройуонун ветеринарнай сулууспатын бэтэрээнэ, Ньурба оройуонун тыатын хаһаайыстыбатын Бочуоттаах үлэһитэ.

Кинилэр иккиэн өрөспүүбүлүкэбэ, төрөөбүт улуустарыгар тыа хаһаайыстыбата сайдарыгар, чин туруктаах буоларын туһугар туох баар өйдөрүн-санааларын, билиилэрин-көрүүлэрин, күүстэрин-уохтарын биэрэн, бэриниилээхтик үлэлээбит дьон буолаллар.

Сергей Семенович сылгыны иитиигэ туруулаһан үлэлээн, племстанцияны бастакынан тэрийсэн, “Мэнгэдьэк боруодата” диэн туһунан саха сылгыта баар буолуутугар улахан кылаатын киллэрситбит специалист буолар.

Евдокия Максимовналыын, үс уол, икки кыыс оҕо тапталлаах аҕалара, ийэлэрэ, элбэх сиэн, хос сиэн эйэбэс эһэтэ, эбэтэ дэтэн ньир-бааччы ыал буолан олороллор. Үс туруу уолаттара, икки кыталык кыргыттара бары үрдүк үөрэҕи баһылаан, киһи дьоло үлэбэ диэн өйдөбүлүнэн салайтаран олороллор. Билигин бэйэлэрэ улахан ыал ийэлэрэ, аҕалара буолан, үлэлии-хамсыы сылдьаллар, төрөспүттэрин олохторун салгыыллар. Уолаттара Спартак, Максим, Семен үһүн алмаас бырамыысыланнаһыгар отучча сыл устата таһаарыылаахтык үлэлии-хамсыы сылдьаллар, бастын үлэһит аатын дьонунук сүгэллэр. Ол курдук, орто уол Максим 2021 сыл сэттинньитигэр "Заслуженный работник транспорта РС(Я)" бочуоттаах ааты сүгэн барыбытын үөрдүбүтэ.

Кыргыттара Розалия, Марианна Сахабыт сиригэр экэниэмикэтэ сайдарыгар сэмэй кылааттарын киллэрсэллэр, үгүс дьон махталын ылааллар.

Розалия Ньурба улуунугар нолуок сулууспатыгар өр сылларга ситиһиилээхтик үлэлиир, ону элбэх ахсааннаах Хайҕал, Махтал суруктара туһулууллар. Марианна өр кэмнэ суол хаһаайыстыбатыгар экономика салаатыгар таһаарыылаахтык үлэлээн баран, дьиз атытынан дьарыктанар “Сити-дом” тэрилтэ тэринэн, Москваны, Санкт-Петербургу, Уһук Илини хаһан үлэлиир.

Сергей Семенович оҕо эрдэбиттэн ханнык баҕарар үлэбэ сыстаҕас, санаммытын толорон тэйэр, эдэргэ-эмэннэ эйэбэс-сайаҕас сыһыаннаах буолан дьон-сэргэ убаастабылынан туһанар. Оскуолаба үөрэбэр үчүгэй буолан учкому салайан үлэлэспитэ. Оскуоланы бүтэрээт, колхозка комсомол ыңырыытынан ыанньыксыттыы барбыта. Ол саҕана сахалыы боруода ынахтар аҕыйах буолан баран хойуу үүттээхтэрэ. Биир тыһыынча киилэттэн таһса үүтү биир ынахтан ыыры ситиспитэ. Ити сылларга ол үрдүк көрдөрүү этэ.

1959 сыллаахха Комсомол уобаластаабы конференциятыгар делегатынан талбыттара уонна Комсомол Райкомугар тыа хаһаайыстыбатын инструкторынан бигэргэспиттэрэ. Онтон Москваҕа тыа хаһаайыстыбатын институтугар (Тимирязевка быһыылаахтэ) туттарсан киирээт, үөрэнэ да барбакка ыалдьан хаалан сыыйылыбыта, онтуттан наһаа хомойор этэ. Онтон Якутскайга университет тыа хаһаайыстыбатын факультетыгар үөрэммитэ. Талан ылбыт идэтинэн бэриниилээхтик, билиитин-көрүүтүн толору туһанан өр сылларга таһаарыылаахтык үлэлээбитэ сыаналанан, Ньурба улуунун, Октябрьскай нэһилиэк бочуоттаах олохтооҕо буолла.

Оскуоланы бүтэрэн баран, оскуола-производство-үрдүк үөрэх диэн партия, комсомол ынырыытынан фермаҕа ыанньыксыттабыта. Онтон СГУ-га тыа хаһаайыстыбатын факультетыгар, зоотехник идэтигэр киирэн үөрэнэ сылдьан, ыалдьан, кэтэхтэн үөрэнэргэ күһэллбитэ. Кэтэхтэн үөрэнэ көһөн баран, төрөөбүт Маалыкайыгар, Степан Васильев аатынан совхозка үлэлээбитэ. Үөрэҕин бүтэрэн баран, дойдутугар хаалан, хас да сыл зоотехнигынан, племстанция главнай зоотехнигынан, директорынан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ.

Сергей Семеновичтаах Бүлүү Хампатыгар «Орто-Бүлүү» совхозка көһөн үлэлээбиттэрэ. Убайбыт совхоз директорын солбуйааччынан, кылаабынай зоотехнигынан хас да сыл таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Санаспыт Евдокия Максимовна, элбэх кыра оҕолоохторун үрдүнэн, ветвраһынан эмиэ дьон-сэргэ биһирэбилин, ытыктабылын ыларгына үлэлээбитэ. Хара сарсыардаттан киэһэ хойукка диэри фермалары кэрийэн үлэ бөбөнү көрсөн, сылайан кэлбит кинини аны ситэ чэйдэппэккэ даҕаны, чааһынай ыаллар сүөһүлэрэ ыалдьан ыныраллара. Дьининэн, атын санитардар, ветфельдшердэр даҕаны баалларын үрдүнэн, билиилээх, сатабыллаах диэн кинини сөбүлээн ыныраллара. Хайа да сиргэ тийэн үлэлээтэхтэринэ дьон сыанабыла итинник этэ. Үйэлэрин тухары үлэлэригэр иккиэн сүрдээх бэриниилээх, туох эрэ сананы билэргэ, сатыырга улахан дьулуурдаах дьон.

“Биһиги дьыэ кэргэннэ аҕыс бииргэ төрөөбүттэртэн эр киһи ааттаах иккиэбит. Онон эр киһилии тулуурдаах, дьулуурдаах буолуу холобурун убайбыттан ылбытым мөккүөрэ суох. Кэлин, үөрэхпин бүтэрэн үлэһит буолбутум кэннэ, элбэх сүбэни-аманы биэрэрэ, көмө-тирэх буолара. «Алроса-Нюрба» компания алмааны кырылыыры заводун тангыга үлэлиир кэммэр Антоновкаҕа убайым аахха ололбутум. Сылаас дьыэлээх, минньигэс астаах санастаах убайбар махталым улахан. Убайым олох-дьаһах тыын боппуруостарыгар, политикаҕа бэйэтэ туспа көрүүлэрдээх, муударай быһаарыылардаах киһи быһыытынан биллэр”, - диэн иккис убайбыт Иосиф Семенович билинэр.

Хампаттан Антоновкаға көһөн кэлбиттэрэ. Ньурба совхозка таһаарыылаахтык үлэлээбиттэрэ. Оҕолор бары Антоновка оскуолатыгар ситиһиилээхтик үөрэммиттэрэ, спорт да өттүгэр үрдүк көрдөрүүлэнээччилэр. Оскуола сборнайыгар киирсээччилэр. Дьибдиэнэн бары дуобат «ыарыылаахтар», Россия да таһымыгар кыттыбыттара, билигин да араас таһымнаах курэхтэһиилэргэ активнайдык кытталлар. Мэлдьи элбэх ыалдьыттаах-хоһоһолоох, дьонноох-сэргэлээх ньир-бааччы ыал. Кийииттэр да, күтүөттэр да бары талбыт курдуктар.

Убайбыт аах оҕолоро бары үөрэхтэригэр үчүгэй буолан, араас олимпиадаларга кыттааччылар. Аны спортивной күрэхтэр: хайыһар, дуобат, саахымат, сүүрүү, волейбол, баскетбол – кинилэрэ суох буолбат этилэр. Онон санастаах убайбыт олоххо активнай позициялаах чабылхай оҕолору иитэн таһаарбыт үтүөлээхтэр.

Улахан кыыс Роза ахтыыта:

“Ийэлээх аҕабыт бизс оҕону төрөтөн-иитэн үөрэхтээтилэр. Ол эрэри кыра оҕолоохпут диэн дьибдэ олоботохторо, бочуоттаах сынньаланга тахсан да баран хойукка диэри үлэлээбиттэрэ. Хас биирдии тыа ыалын сизэринэн сүөһү ииттэн, оҕуруот олордон ыал тэннинэн олорбуһпут. Ону таһынан, аҕабыт байанайдаахбулчут. Билигин даҕаны булт абылангар ылларар. Күһүн аайы тахсан, байанай төһө бэрсэринэн бултуйар. Биһиги кыра эрдэхпиттэн үлэбэ эриллэн улааппыпыт. Мас мастааһына буоллун, от оттоһуна буоллун, сир аһа буоллун бары тэннэ сылдыабыт. Ол курдук, дьоммут сөбүгэр сынньата-сынньата үлэбэ уһуйаннар, туһалааҕы кытта көрдөөх-нардаах сынньаланы сэргэ тутан улаатыннартаабыт буоланнар, бары бииргэтүмсэн үлэлиирбитин бырааһыннык курдук ылынабыт. Билигин бу ийэлээх аҕабыт муударастарын бэйэбит оҕолорбутун иитэрбитигэр туһанабыт. Биһиги дьибдигэр куруук элбэх оҕом устан оонньооччу. Тиэргэммит, дьибдигэр иһэ куруук оҕо күлүүтүнэн-үөрүүтүнэн толору буолааччы. Үлэлииллэрин быһыгар аҕабыт, ийэбит биһиэхэ интэриэһинэй оонньоулары тэрийээччилэр. Ол курдук биһигини кытта таһынааҕы ыалларбыт оҕолорун мунһан дуобакка, саахымакка турнир ытталлара. Онтубут эбэһээт бириистээх буолааччы. Кыра кыыс Марианна икки саастаах сылдьан саахымат фигуралара ханна туруохтаахтарын, хаамыыларын билэр буолбута, билигин кыһынаан дуобакка маастарга кандидаттар. Бары бэйэбит кэммитигэр дуобакка, саахымакка оскуола чизэһин көмүскээн оройуоннааҕы күрэххэ кыттар этибит. Аҕабыт биһиги оскуолаҕа үөрэнэ сырыттаһпытына дьибдэ үлэбитин толорорбутун, үөрэххэ үтүө суобастаахтык сыһыаннаһарбытын ирдиирэ. «Үөрэхтээх киһи обществоҕа наада, үрдүк үөрэх поплавок курдук буолар»,- диэн этиитин элбэхтик истэн улааппыт буоламмыт, билигин бары үрдүк үөрэхтээхпит, туһааннаах үлэлээхпит. Оҕолор бары билигин туһунан ыалларбыт, оҕолордоохпут, сиэннээхпит”.

Убайбыт кэргэнинээн Евдокия Максимовналын олох оргуйар үөһүгэр, үлэ эргийэр киинигэр түс-бас, дьоллоох олоһу олорон кэллилэр. Студенны сылдьан, кэнники ыал буолан олохсуйбут сирбититтэн дойдубутугар күүлэйдии дьэ кэргэнинэн кэллэхпитинэ-бардахпытна үөрэ-көтө көрсөр, атаарар сылаас дьэһэлээх, минньигэс астаах, амарах сыһыаннаах күндү дьоммут убайбыт, санаспыт барахсаттар буолаллар.

Ирина Семеновна Иванова, СӨ үөрэҕириитин туйгуна,
«Саха сирин мэтэдьийһэ» бэлиэ хаһаайына,
Валентина Семеновна Кривошапкина, СӨ үтүөлээх учуутала.